

Politisk forståelse om en akutplan for elnettet

29. juni 2026

Politisk forståelse mellem

Regeringen (Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti, Moderaterne og Radikale Venstre) Venstre, Dansk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet

Adgang til grøn, sikker og billig energi er afgørende for husholdninger, virksomheder og samfundets kritiske funktioner. Et stærkt og velfungerende elnet er en forudsætning for at imødekomme den stigende efterspørgsel på strøm og skabe plads til elektrificering, nye grønne teknologier, et konkurrencedygtigt erhvervsliv, regional vækst og trygge rammer for forbrugerne. Danmark står imidlertid i en ny energipolitisk virkelighed, hvor elnettets kapacitet er blevet en knap ressource, hvilket risikerer at udfordre disse centrale formål. Derfor skal den eksisterende netkapacitet udnyttes bedre.

Partierne noterer sig, at elnettet er under et markant pres og er enige i, at vi står i en akut situation, der kalder på handling. Kapaciteten er tæt på at være brugt op flere steder, og efterspørgslen efter nettilslutning vokser hurtigere, end den planlagte udbygning kan følge med. Udfordringen skyldes især en markant stigende efterspørgsel på kapacitet, hvilket bl.a. er et resultat af, at netkunder med betydeligt og ufleksibelt kapacitetsbehov søger til lande som Danmark, hvor strømmen er grøn, efter europæisk standard billig og sikker. I nogle tilfælde søger de om tilslutning af det samme projekt flere steder som led i projektmodningen.

Partierne noterer sig, at Energinet 2. marts 2026 indførte en tre måneders pause i elnettilslutning af større kunder. I pausen har Energinet arbejdet på et styrket geografisk og tidsmæssigt overblik over kapaciteten i elnettet. Ved udløb af pausen 3. juni indførte Energinet en ny tilslutningsmodel, hvor store netkunder behandles i puljer og efter skærpede krav til modenhed, fremdrift og netvenlighed, i stedet for løbende som hidtil. Der er dog med gældende lovgivning ikke mulighed for at prioritere nogle typer af projekter over andre.

Der er behov for tiltag, der sikrer, at elnettet prioriteres ud fra politisk fastsatte kriterier og ikke efter først-til-mølle, som indebærer, at meget store netkunder tildeles uforholdsmæssigt meget af den knappe resterende kapacitet i elnettet. Der er behov for akut handling, så Energinet kan administrere efter de nye regler, inden Energinet næste gang tildeler nye store nettilslutningsaftaler til efteråret 2026.

Partierne noterer sig, at Energinet og netvirksomhederne har ansvaret for at planlægge, udbygge og drive elnettet. Partierne noterer sig samtidig, at en væsentlig del af netudbygningen sker via udbud, og at private aktører allerede i dag kan bidrage til hurtigere adgang til elnettet og bedre udnyttelse af den eksisterende kapacitet. Energinet har desuden, på baggrund af en aftale med en bred gruppe af VE-udviklere, store elforbrugere og erhvervsorganisationer, lanceret seks "genveje til hurtigere netadgang", som bl.a. tydeliggør, hvilke opgaver opstillere selv kan løfte for at sikre hurtigere netadgang.

Akut håndtering af kapacitetsudfordringer i elnettet

Partierne bakker derfor op om, at der sendes et udkast til lovforslag i høring, der skal give mulighed for bedre udnyttelse af elnettet og prioritering af netkunder ud fra politisk prioriterede samfundshensyn.

Lovforslaget skal muliggøre tre sammenhængende tiltag:

Politisk prioritering af nettilslutninger

Partierne har forståelse for, at der er behov for prioritering af nettilslutninger, når der er konstateret kapacitetsbegrænsninger i elnettet. Partierne er enige i, at prioriteringen skal ske efter objektive, gennemsigtige og ikke-diskriminerende kriterier.

En ny prioriteringsmodel skal afspejle flere væsentlige hensyn. For det første skal modellen beskytte almindelige borgeres elforbrug, forventet vækst hos eksisterende kunder og samfundskritiske funktioner som sundhedsvæsen, beredskab og forsvar. For det andet skal modellen understøtte den grønne omstilling ved at give plads til elektrificering af transport, industri og varme, som bidrager til at reducere brugen af fossile energikilder. For det tredje tilskynder modellen til, at aktiviteter, som ikke er stedbundne, placerer sig mere geografisk hensigtsmæssigt i forhold til kapaciteten i elnettet. Det skal skabe bedre forhold for stedbundne aktiviteter, hvor nettilslutning et bestemt sted er nødvendig, og hvor aktiviteten ikke realistisk kan placeres andetsteds. For det fjerde skal modellen sikre en bedre udnyttelse af det eksisterende elnet. For det femte skal modellen kunne administreres i praksis og kunne træde i kraft på kort sigt.

Partierne noterer sig, at en prioriteringsmodel baseret på dokumentation af klimaeffekt eller samfundsøkonomi ikke vurderes at kunne implementeres og administreres på en retvisende måde ud fra objektive kriterier, men det undersøges i det videre arbejde, hvordan klimahensyn og samfundsøkonomi kan indgå mere direkte i prioriteringsmodellen.

Partierne ønsker ikke, at tiltagene i akutplan for elnettet skal føre til et stort merforbrug af fx gas og noterer sig risikoen for, at manglende adgang til elnettet kan gøre fossil energiforsyning til et alternativ for projekter, der ellers kunne være elektrificeret. Partierne ønsker derfor, at udviklingen følges tæt.

Partierne støtter op om, at anmodninger om nettilslutning opdeles i fire kategorier, hvor anmodninger i kategori 1 prioriteres først og så fremdeles:

Kategori 1: Beskyttede behov og samfundskritiske funktioner

Omfatter almindelig forbrugsudvikling hos eksisterende kunder, nye husholdninger, mindre erhverv indenfor fx transport samt samfundskritiske funktioner som forsvar, sundhed og beredskab, herunder datacentre knyttet til samfundskritiske funktioner. Energinet og netvirksomhederne reserverer løbende kapacitet til denne kategori, og små kunder behandles løbende.

Kategori 2: Direkte elektrificering, VE, CCS, brint, PtX og øvrige projekter

Omfatter projekter, der bidrager til den grønne omstilling og samfundets elektrificering, og som ikke er omfattet af de øvrige kategorier. Det gælder bl.a. større tilslutninger til elektrificering af transport, varme, industri, VE-produktion, CCS, biogas samt brint- og PtX-projekter.

Kategori 3: Energilager- og elsystemunderstøttende projekter

Omfatter anlæg, der primært leverer fleksibilitet og ydelser til elsystemet og elnettet, herunder batterianlæg. Projekterne kan understøtte balanceringen af elsystemet, og sikre bedre udnyttelse af elnettet, men kan også belaste nettet u hensigtsmæssigt, hvis de ikke agerer netvenligt. Hvis Energinet og netvirksomhederne vurderer, at et projekt kan bidrage til en bedre udnyttelse af kapaciteten i elnettet, så der bliver plads til flere nettilslutninger, kan et sådant projekt prioriteres højere inden for kategorien.

Kategori 4: Visse store energiforbrugere

Kategorien vil som udgangspunkt omfatte datacentre, der typisk ikke er geografisk bundne og kan have et forbrugsmønster, som påvirker nettet negativt. Datacentre, der knytter sig til samfundskritiske funktioner, kan dog prioriteres under kategori 1.

Netvenlighed

På tværs af kategori 2-4 vurderes projekter efter netvenlighed. Energinet og netvirksomhederne vil være ansvarlige for at foretage den konkrete vurdering af netvenlighed, samt vejlede netkunder i forbindelse hermed. Der vil i loven blive fastsat en række forhold, som Energinet og netvirksomhederne kan lægge vægt på i vurderingen. Vurderingen kan, afhængigt af lokale forhold, bl.a. tage udgangspunkt i belastningsprofil, fleksibilitet, geografisk placering og samspil med den øvrige anvendelse af elnettet. Netvenlighed vil være et dynamisk begreb, som afhænger af projektets karakter, den konkrete kapacitetssituation i elnettet og udviklingen af nye netprodukter hos de kollektive elforsyningsvirksomheder. Vurderingen vil derfor kunne variere mellem forskellige områder af elnettet og over tid.

Projekter, der belaster nettet mindre, kan få en bedre placering i køen relativt til andre projekter i samme kategori. Hvis Energinet og netvirksomhederne vurderer, at et projekt ikke fortrænger højere prioriterede behov i uforholdsmæssig grad, og hvis de bidrager til en mere hensigtsmæssig udnyttelse af elnettet, kan det efter omstændighederne tilsluttes sideløbende med projekter i højere prioriterede kategorier. Energinet og netvirksomhederne vil kunne administrere efter netvenlighed, fx geografi og eksisterende afbrydelighedsprodukter, umiddelbart efter lovens ikrafttrædelse, mens flere og mere detaljerede metoder udvikles og godkendes over tid.

For så vidt angår prioriteringen af aktører, der ligger i statsligt udpegede industri- og energiparker noteres det, at aktørerne heri hovedsageligt vil være placeret i kategori 2. Aktører, der er placeret i kategori 3 eller 4 og ligger i en industri- eller energipark, kan opnå planlægningsmæssige fordele ved den geografiske placering, som kan udgøre et element af netvenlighed, dog med forbehold for den lokale netvirksomheds eller Energinets vurdering.

Mulighed for afvisning af anmodninger om nettilslutning

Partierne er enige i behovet for, at Energinet og netvirksomhederne skal have mulighed for at afvise anmodninger om nettilslutning i kategori 3 og 4, hvor der ikke forventes tilstrækkelig kapacitet i elnettet over en overskuelig fremtid, og hvor tilslutningen ikke kan ske uden at fortrænge højere prioriterede behov eller skabe u hensigtsmæssig belastning af elnettet. Afvisning skal ske efter klare, saglige og gennemsigtige kriterier. Forsyningstilsynet vil være klageinstans for disse afgørelser.

Tydeliggørelse af nettilslutningskompetencen

Partierne forstår behovet for at præcisere Energinets og netvirksomhedernes kompetence i forbindelse med nettilslutning. Præciseringen skal give Energinet og netvirksomhederne et tydeligere retligt grundlag til at vurdere og afgøre tilslutningsforhold, herunder om et projekt i netmæssig henseende skal behandles som ét samlet anlæg eller flere separate anlæg. Det skal understøtte en bedre udnyttelse af kapaciteten i elnettet og modvirke omgåelse af rammerne for prioritering.

Initiativer på sigt

Partierne understreger, at en bedre udnyttelse og prioritering af den eksisterende netkapacitet ikke kan stå alene. Det skal ses i sammenhæng med behovet for hurtigere realisering af eltransmissionsprojekter og en langsigtet stillingtagen til den generelle udbygning af elnettet.

Partierne noterer sig, at regeringen vil udarbejde et oplæg om hurtigere realisering af eltransmissionsprojekter og et oplæg om en energiinfrastrukturplan 2035, der skal sætte rammerne for bedre udnyttelse og målrettet udbygning af elnettet.

Øvrige initiativer

Dialogforum for elnettet mhp. styrket brancheinddragelse

Partierne noterer sig, at der nedsættes et dialogforum bestående af Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, Energinet, Kommunernes Landsforening, elnetvirksomheder og elnetkunder, mhp. løbende at modtage input og sparring fra branchen på både den oplevede udfordring og løsninger.

Højniveaarbejdsgruppe for elnettet mhp. løbende håndtering af kapacitetsudfordringer

Ydermere noterer partierne sig, at Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet nedsætter en højniveaarbejdsgruppe for elnettet med deltagere fra Klima, Energi- og Forsyningsministeriet samt Energinet og netvirksomhederne mhp. at sikre samarbejde mellem parterne omkring håndtering af kapacitetsudfordringer.

Samarbejde om datacentres muligheder for at komme på elnettet

Partierne noterer sig, at Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet vil igangsætte et arbejde, med inddragelse af Forsknings-, Uddannelses- og Digitaliseringsministeriet, Erhvervsministeriet og Kommunernes Landsforening om datacentres mulighed for at komme på elnettet på en måde, der ikke fortrænger alle andre behov, herunder elektrificering. Partierne noterer sig endvidere, at såfremt en AI-gigafabrik skulle blive placeret i Danmark, vil regeringen vende tilbage vedrørende prioriteringen heraf.

Videre proces

Parterne bakker op om, at et udkast til lovforslag, der muliggør ovenstående initiativer, sendes i offentlig høring. Dette for hurtigst muligt at sikre rammer for håndtering af aktuelle kapacitetsudfordringer i elnettet. Når høringen er afsluttet, præsenteres partierne for høringsvarene og eventuelle nødvendige justeringer.

Den politiske forståelse indebærer ikke endelig stillingtagen til lovforslagets konkrete udformning, fremsættelse eller vedtagelse. Partierne bag forståelsen er således ikke forpligtet til at stemme for det endelige lovforslag, ligesom regeringen ikke er forpligtet til at sikre opbakning til lovforslagets fremsættelse og vedtagelse fra alle partier bag forståelsen.

Prioriteringsmodellen er udarbejdet med sigte på akut håndtering af kapacitetsbegrænsninger i elnettet. Partierne noterer sig, at modellen kan justeres, når der foreligger erfaringer med modellens anvendelse i praksis.

De partier, der medvirker til lovforslagets vedtagelse, orienteres om erfaringer med modellen, herunder om den understøtter de hensyn, den er tiltænkt. Hvis der viser sig behov for væsentlige justeringer af prioriteringskriterierne, forelægges dette partierne med henblik på politisk drøftelse. Der gøres status for prioriteringsmodellen senest ultimo 2027.

Partierne er samtidig enige om at fortsætte drøftelserne om hurtigere realisering af eltransmissionsprojekter og den fremtidige tilgang til den generelle udbygning af elnettet. Partierne er desuden enige om, at bedre udnyttelse af det eksisterende elnet kræver fortsat udvikling af rammer og værktøjer, der kan understøtte fleksibel brug af nettet, bedre udnyttelse af den lokale kapacitet i elnettet og en mere effektiv indpasning af nyt elforbrug og -produktion. I denne sammenhæng vil rammerne for samplacering, herunder direkte linjer, energifællesskaber og en eventuel dansk implementering af elmarkedsdirektivets §38 om lukkede distributionsystemet og microgrids, genbesøges med henblik på at aflaste det kollektive elnet. Partierne, der medvirker til vedtagelse af lovforslag om prioriteringsmodellen, vil blive indkaldt til drøftelser om disse temaer. Eventuelle aftaler om opfølgende initiativer vil kunne indgås med en anden politisk kreds og forudsætter særskilt politisk stillingtagen.